

1. מגן אברהם סימן יא ס"ק א

א החוטין - ל' הרמב"ם המוצא חוטי ציצית בשוק אפי' פסוקים ושזורים פסולים דטרח אינש לעשות חוטין כעין ציצית ועי' [בב"י] סי' ש"א סמ"ב דהמ"מ חולק וגם בכ"מ כתב דהרמב"ם בתשו' חזר בו ועב"י סי' ב': **ומ"כ** דתפילין לא חיישי' בזמנינו לקמיע:

2. מגן אברהם סימן כה ס"ק ה

ה ושם יתעטף - וכן **מ"כ** בשם מנהגי מהר"י ובמקום שמצוים עכו"ם ברחוב לכ"ע יתעטף בחצר בה"כ וכמ"ש סי' תקנ"ד סי"ז:

3. מגן אברהם סימן נח ס"ק ו

וראית' אותו לפיכך קבעו זמנה משיכיר בין תכלת ללבן והקורא קודם לכן לא קיים מצוה זו וז"ש הקורא עם אנשי משמר לא יצא י"ח לפי שמקדימין וקורין קודם לזמן הזה ולא הגיע עדיין זמן ציצית ולא זמן ברכת יוצר אור עכ"ל **ומ"כ** בשם חי' רשב"א בשלמא דיום באמת יממא הוא אזלי' בתר בני מלכים אבל לקרות של לילה ביום משום בני מלכים לא אמרי' משום שמיעוטא דמיעוטא ניהו עכ"ל. וכנ"ל עיקר דבגמ' משמע דבני מלכים ישינים עד ג' שעות דהא אמר

4. מגן אברהם סימן סג ס"ק ו

ו וחוזר וקור' - אע"ג דאסור לקרות ב"פ הכא מיירי שקורא בלחש [ב"ח] **ומ"כ** בשם ס"ח שיקר' כל הפ' ב"פ ועמ"ש סי' ס"א סי"ג, ומשמע שאם נזכר לאחר שסיים שלא קרא פסוק ראשון בכוונה צריך לחזור לראש דהוי כמי שלא קרא כלל פ' ראשון וכ"מ סי' ס"ד ועמ"ש ס"ס ס':

5. מגן אברהם סימן עד ס"ק ח

ח דאז אין לבן וכו' - ט"ס הוא וכצ"ל דאז אין נראית ערוה שלהן וכמ"ש סימן ר"ו וכן **מ"כ** דלא כל"ח שנדחק בזה פי' דאשה לעולם אין לבה רואה את הערוה אך צריך שיה' טוחות בקרקע כדי שלא תהא ערותה נראית כלל, וא"ל תסתכל במקום אחר כמ"ש ססי' ע"ה דוקא בערות חבירו אבל כשערותו מגולה אפי' אינו רואה אותה אסור וכמ"ש ס"א דאפי' מוציא ראשו חוץ לחלון אסור ול"ד למ"ש בס"ב בהג"ה דהתם עכ"פ ערותו מכוסה במים אלא שהם צלולים

6. מגן אברהם סימן פט ס"ק א

א עם הנץ החמה - **מ"כ** בשם רש"ל בימי הסליחות ראוי ליזהר בזה שרגילין להקדים קודם הנץ החמה ואינו נכון עכ"ל, ואפשר שסמכו על שטורח ציבור הוא שילכו לביתם ויקבצו שנית כמ"ש הטור סי' רל"ה לענין מעריב ומ"מ יראה לכתחלה שלא להשכים כ"כ:

7. מגן אברהם סימן קיט ס"ק ד

ד בברכה לצורך - אבל אחר תפלתו רשאי להאריך ובליקוטי מהרי"ל איתא כשחלה מהרי"ל גזרו הצבור תענית ואמרו סליחות משמע דצבור לצורך יחיד שרי **מ"כ** וי"ל דשאני מהרי"ל כיון דרבים צריכים לתורתו כרבים דמי וכה"ג איתא בתשובת הרשב"א סי' קמ"ח:

8. מגן אברהם סימן קלא ס"ק י

הלל דהו דבר שמח' ותו דעשר' שפירשו מן הצבור כיחידים דמי עכ"ל, משמע דבחנוכה אומרים דהא יחיד גומר בו לכ"ע ועמ"ש סי' תרצ"א בטור דכל עשרה מיקרי צבור ולכן נ"ל דבחנוכה טוב שיקרא כל אחד הלל בביתו וכן מ"כ בשם מהר"ן:

9. מגן אברהם סימן קלב ס"ק ב

גורל בין הכל האבלים והיא"צ ונפל גורל על א' מהיא"צ ואמרו האבלים מאחר שיש לכל אחד קדיש אחד לא ניתן לכם קדיש של מזמור והיא"צ אומר מה שזכיתי משמים הוא דרחימו עליה ומזליה גרם נ"ל דהדין עם היא"צ: מ"כ בשם מהר"ן זצ"ל לענין קדיש לא אמרינן מקצת יום ז' ככולו ואע"פ שיש אחד שמת לו מת באמצע השבוע וזה מת לו ביום א' שניהם שוים ביום השבת, גם פסק דמי שהוא אבל על אביו ואח"כ מתה אמו יש לו כל הקדישים מדין ל'

10. מגן אברהם סימן קלב ס"ק ד

ד השיר - מ"כ דמ"ש משנת השיר שהיו הלויים וכו' טעות הוא דכוונת הטור לומר בכל יום השיר השייך לאותו יום וכ"פ הרמב"ם בהדי' בסדר התפלה ע"ש וכ"כ בכ"ה ול"נ שכוונת הטור לו' המשנה ג"כ כדי ליפטר מד"ת שהרי כ' בשבת וכו' ליום שכלו שבת כו' אר"א אר"ח ת"ח וכו' ובודאי זה אינו ענין לשיר של יום ועוד מה צ"ל אר"א כו' הלא אחר פסוקים אומרים לעולם קדיש משא"כ אחר משנה לכן אמרי' אר"א וכו' כמ"ש סי' נ"ד וכ"כ בד"מ שכ' רש"י גורס בבית

11. מגן אברהם סימן רב ס"ק כב

הרשב"א משום דדרכן למשלקינהו מעיקרא נטעי להו אדעתא דהכי למשלקינהו ואם כן פירות דלא נטעי להו אדעת' דהכי אע"פ שיבשן אח"כ לא מהני וכ"כ הלבוש דדוק' פירות שרוב אכילתן ע"י בישול מברך בפה"ע (עסט"ו) וכן מ"כ בשם רש"ל:

12. מגן אברהם סימן רטז ס"ק כא

כא שאינו מברך - דלאו לריחא עבידא אלא למצוה, מ"כ בשם רש"ל דוקא בשעת נטילתו לשם מצוה אבל קודם לכן ואח"כ מברך:

13. מגן אברהם סימן רלו ס"ק ב

ב נהגו לעמוד - ובמ"ע כתב דצריך לישיב וכ"כ מט"מ בשם מהרי"ל ורש"ל, וכ' שי"ל הושיענו אלקי ישענו וגו' שלא יהא יות' מי"ח אזכרו' ומ"כ בשם מהרנ"ש שכשהתפלל עם הצבור וקרא אח"כ ק"ש וברכותיה אז יאמר ברוך ה' וגו' מעומד:

14. מגן אברהם סימן רנג ס"ק מא

סי' רנ"ד דלא כמ"ש בספר טל אורות לאסרו ע"ש, אבל ישראל אסור ליתן המים אפי' קודם שהסיקו דהוי פסיק רישיה מיהו כשהכלים מלוכלכים בשומן נ"ל דאסור לשפוך רותחים עליהם כמ"ש סי' ש"כ סי"ד ע"ש, ובשם מהר"ף מ"כ שמותר כיון שאינו מכויין אלא לצחצחן ול"נ שיניח הכלי תוך המים ולא יערה עליהם:

15. מגן אברהם סימן רעו ס"ק ח

ח במקום מצוה - ודוקא שגופו נהנה ממנו אבל לומר לעכו"ם שיכנה בה"כ אסור [מ"כ] וכ"מ

ספט"ו דשבת דלא התירו שבו' רחוק':

16. מגן אברהם סימן רפב ס"ק יד

יד אם לא נמצא וכו' - וה"ה בשבת של חזון ואפי' נמצא מי שיודע להפטי' רק שלא ידע לקונן כנהוג דינא הכי כ"מ בריב"ש שם, ומ"כ אפי' יש אחרים היודעים לקונן רשאי הרב לומר כיון שדרך הרב לעולם לאומרו מותר לכתחלה לעלות שלישי ומפטיר ולי נראה דלא יעלה לשלישי כמ"ש רמ"א עססי' קמ"ד:

17. מגן אברהם סימן רפב ס"ק טו

להפטיר צריך לחזור ולקרוא כיון שהפסיקו בקדיש הנכנסים לא ידעו שזה קרא בתורה ואיכא בזיון לתורה כדאמרי' בסוטה ד' ל"ט דהמפטיר צריך שיקרא בתורה תחלה, אם קראוהו בבה"כ אחרת ונזדמנה לו אותה הפ' צריך לחזור ולברך (מ"כ):

18. מגן אברהם סימן רפח ס"ק ח

ח ס"ת שנשרף - וה"ה תפילין (מ"כ):

19. מגן אברהם סימן שכא ס"ק ז

להדיח בשר שחל יום ג' להיות בשבת כדי שלא יאסר לבישול דכיון שאינו רוצה לאכלו בו ביום אסור להדיחו כמ"ש סי' שכ"ג ס"ז וסי' ש"ב ס"ג וכ"ה רפ"ז דפסחים דאפי' בפסח לא התירו להדיח הקרביים כיון שאינו צורך היום: ומ"כ שגאון אחד התיר כמ"ש סי"א גבי ירקות דכיון דראוים לאכילה ביומן מותר להשקותן כדרך שמותר לטלטלן ול"נ דאסור דמתקן הבשר שיתרכך וכמ"ל בשם הר"ן אבל גבי ירקות אינו מתקן כלום ועוד לפמ"ש סי' ש"ח סל"א דבשר

20. מגן אברהם סימן שלא ס"ק ג

ג ונולד כשהוא מהול - מ"כ צ"ע למה לא נהגו עתה לראות אחר זה וצ"ל כמ"ש הב"ח בי"ד סי' רס"ד דצריך שירא' מהול אפי' שלא בשעת קישוי ע"ש וה"נ אם לא נרא' מהול שלא בשעת קישוי מוהלין בשב' עכ"ל וצ"ע אם יש לסמוך ע"ז לחלל שבת החמור:

21. מגן אברהם סימן שסג ס"ק ד

ד לא מצי קאי - ואפי' אין הרוח מפילו אלא מנידו כמ"ש רסי' שס"ב: מ"כ מעשה שחל י"ט ביום ה"ו ונפסד העירוב יום ה' והתיר מהרי"ק משום דגם בי"ט צריך לערב לדברים שאין בהם צורך כלל לי"ט דאמרי' מתוך שהותרה לי"ט כו' עכ"ל ול"נ דאין לסמוך ע"ז ל"מ אם חלו ב' י"ט יום ה' יום ו' א"כ יום א' חול ולא שייך לומר הואיל והותר' הותר' אלא אפי' י"ט הראשון ביום ו' אפ"ה אסור דשמא י"ט ושבת ב' קדושות הן כמ"ש סי' תי"ו ס"ב עמ"ש סי' שס"ה ס"ז:

22. מגן אברהם סימן תכח ס"ק ז

ז מחלקים - ובקצת מקומות נוהגין כרש"י לולי, כי ידין, ומצאתי כתוב שאפי' יש חיובים לא יחלקו הפ' יותר:

23. מגן אברהם סימן תכט ס"ק ח

ח אסרו חג - בב"י כאן משמע שמותר להתענות בו וכ"מ ססי' תצ"ד דדוקא אחר שבועות אסור

משום שהוא יום טבוח וכ"מ בתענית דף י"ח ע"א דלא כב"ח מיהו בתו' ר"ה דף י"ט ע"ב משמע דהמנהג שלא להתענות: **מ"כ** ליתן חרם בבה"כ לאיזה צורך גדול מותר בניסן אף אם תאמר שאסור בתשרי משום שתלוין בדין כדלקמן סי' תר"ב:

24. מגן אברהם סימן תמוז ס"ק יח

יח הבשר ג"פ - ודוקא בשר דאין דרכו לאכול בלא הדחה וכמ"ש בי"ד סי' צ"א וה"ה דגים יבשים (**מ"כ**) אבל גבינה ודג' אפי' רוצה להדיח אסור דגזירי' שמא יאכל בלא הדחה ולכן המנהג שלא לאכול שום מליח עכ"ל ב"ח וכ"כ הלבוש ולכן אין לאכול לימונ"ש מלוחים:

25. מגן אברהם סימן תנו ס"ק ב

ב וכן ישער אות' - דלא כרי"ו שכ' לנקוב ביצה ולמלאו' אותה מ"ג פעמים זה אינו דהא בצרי להו הקליפות (ד"מ) **ומ"כ** בשם מהרי"ך שהוא שיעור ג' קווארט וקוויטירל ומהר"י כ' שהוא ג' זיידליך:

26. מגן אברהם סימן תסא ס"ק יג

בנקב ראיתי גאוני דורינו מורין לאסור מקום הנקב בלבד ושאר המצה מתירין אפי' תוך הפסח ועמ"ש סי' תל"ט סס"ב בשם מהרי"ל דמשמע דאפי' בא מחמת העריכה או הדקירה הוי כמצה כפול' מ"מ אין מחמירין לאסור כולה, וכן **מ"כ** בשם הגאון מהר"ר ישעיה הורווי"ץ ואם יש שני נקבים תוך נקב חוששין לאסור כולה, ומ"כ אם הנקב חלק מותר אם יש בלעזלי"ך בתוכו אסור:

27. מגן אברהם סימן תסא ס"ק יג

סי' תל"ט סס"ב בשם מהרי"ל דמשמע דאפי' בא מחמת העריכה או הדקירה הוי כמצה כפול' מ"מ אין מחמירין לאסור כולה, וכן מ"כ בשם הגאון מהר"ר ישעיה הורווי"ץ ואם יש שני נקבים תוך נקב חוששין לאסור כולה, **ומ"כ** אם הנקב חלק מותר אם יש בלעזלי"ך בתוכו אסור:

28. מגן אברהם סימן תסב ס"ק ו

פפ"א בחלב דאיכא למיחש דילמא יערב בו מים תחילה וכ"מ בירושלמי שהביאו הרי"ף והרא"ש ריש פ"ג וכולהו ע"י מוי כמ"ש הטור ריש סי' תמ"ב, וא"א לו' דמיירי שהמים מרובים דמסתמא אין מערבין בחומץ מים הרבה וכן **מ"כ** דהירוש' שמביא הרא"ש פ"ב שצוה לבער היין שנמצא בו חיטים היינו שחשב שמא נתערב בו מים: ואח"כ מצאתי בכ"ה שכ' דמ"ש ס"ג מיירי שנתערב מים בעודו תירוש דכיון שתוסס אח"כ הוי כמו שנתבשל ונשתנ' טעם המים להיות

29. מגן אברהם סימן תסב ס"ק ז

הנתון בקערה של בשר כו' משום דאין מליח' לעץ משמע קצת דאם היה מונח אצל מאכל בולע אבל לעיל סי' תמ"ז ס"ז משמע דאינו בולע לכן נ"ל דלכתחלה יש להחמיר שלא להשתמש בכל החבית וישמרנו עד אחר הפסח וכן **מ"כ** אבל כדי נטיל' סביבו ישליך וה"ה אם נמצא בע"פ ישליך סביבו כדי נטיל' אבל אם שמו מהמלח תוך המאכל אין לאסור בדיעבד אא"כ שמו מאותו כדי נטילה אז יש לאסור בדיעבד דהא בסי' תס"ז פסק דאפי' בבשר מלוח אין לאסור אלא

30. מגן אברהם סימן תסז ס"ק ט

ט להשהותו אסור - כ' הש"ך וז"ל צ"ע כי נ"ל מן הת"ה להפך דדוקא חררות קטנות העשויות

מבלילות צוקר אסורים אבל סתם צוקר מותר להשהות וכן ראיתי מורי הורא' שהתירו צוקר שעבר עליו הפסח עכ"ל וכן **מ"כ** ובהגמ"נ כתוב וז"ל כ' מהרי"ל בתשו' סי' כ"ה צוקר רגילין ליזהר אם אינו צורך גדול לרפואה כי הרוכלים מערבין בו כמה מינים עכ"ל ואותן העשויים כמין חרות קטנו' מבלילת צוקר אסור להשהות (בשם מהרי"ל ומוהר"ש) ובת"ה כתו' דיט

31. מגן אברהם סימן תסז ס"ק ט

עכ"ל הגמ"נ משמע דס"ל דסתם צוקר מותר להשהותו וכ"מ בלבוש ע"ש וכן שמעתי מהאומן המתקנים אותו שאותו שעשוי ככובע אין בו קמח (וכ"כ הע"ש) ומיהו לכתחלה נוהגין למוכרו לעכו"ם קודם פסח ובדיעבד מותר **ומ"כ** וז"ל בקובץ של מהר"י ברונ"א מצאתי מלתא בטעמא שהוא בהיפך דצוקר לבן אין בו חשש חימוץ וציקר קנדי"ל יש בו חשש חימוץ וכן שמעתי נוהגים בק"ק קראקא עכ"ל וז"ל מהרי"ל מהר"ז התיר לתלמידיו לאכול ביי"ט האחרון צוקר שהביא

32. מגן אברהם סימן תסז ס"ק י

בגינת ביתו אסור משום גזירה (מהרי"ל) והיינו משום דכרכום אין מצוי ליגדל במדינות אלו ויסברו שהוא כרכום שבא ממרחקים אבל פירות שייבשן ישראל ולא חיישינן לאחלופי משום דמצוי הוא וכן בדבש מהכוורת כמש"ל ע"כ **מ"כ** וטוב"ק דרך לשרותו בשכר וצריך לסוגרו בחדר או לעשות מחיצה לפניו עכ"ל וא"כ ה"ה כרכום:

33. מגן אברהם סימן תסז ס"ק יט

שהחמץ מועט ואינו נ"ט במים שיש במים ס' נגדו לכן מותר דכיון דמשהו דרבנן לא מחמרי' בצונן ואעפ"כ יש אוסרין וכו': והלבוש האריך להתיר בצונן וכ' שבכל המקומות שעבר ראה חכמים גדולים וזקנים שלא לאסור בצונן עכ"ל: **ומ"כ** שהגאון מהר"ל מפראג הורה להתיר, אבל מהר"ש מאוסטרא כתב למהר"ש מלובלין לאסור וכן נוהגין רוב העולם ובקראקא ונ"ל דתלוי במנהג עכ"ל ובאמת אף שהלבוש יישב דברי הטור שלא לאסור בצונן מ"מ הרי המרדכי אסר

34. מגן אברהם סימן תעב ס"ק ב

ב בכלים נאים - כל השנה טוב למעט בכלים נאים זכר לחורבן חוץ מליל פסח ירבה בכלים נאים ומהרי"ל לא היה משתמש במשכנות של עכו"ם כ"א בפסח וכן **מ"כ** בשם מהר"מ דהוי גניבת העכו"ם דשואל שלא מדעת גזלן הוי ע' בח"מ סי' שנ"ט וקשה אטו בפסח מותר לגזול וי"ל כיון דאין משתמש בהם אלא פעם אחת בשנה לא מקפיד העכו"ם ועיין בט"ז ביי"ד סי' ק"ך ס"ט:

35. מגן אברהם סימן תצד ס"ק ו

ו חלב - יש הרבה טעמים **ומ"כ** הטעם דאיתא בזוהר שאותן ז' שבועות היו לישראל שבעה נקיים דוגמת אשה המיטהרת מנדתה וידוע שדם נעכר ונעשה חלב, והיינו מדין לרחמים, ומנהג אבותינו תורה היא אך יש ליזהר שלא יבא לידי איסור ועבי"ד סי' פ"ט דא"ל להפסיק בב"ה אם אינו אוכל גבינה קשה, ויזהר ליקח מפה אחרת:

36. מגן אברהם סימן תצח ס"ק ז

ז ביום שני - **מ"כ** בגליון ש"ע של הש"כ וז"ל ט"ס וצ"ל ביי"ט אני אומר שבגמ' ובכל הפוסקים

כתבו סתם שמותר ומשמע אפי' בי"ט ראשון ועוד דהרי הב"י כ' כן בשם הרשב"א והרשב"א בספר עבודת הקודש דף מ"ה ע"ב לא כתב בי"ט שני רק סתם עכ"ל ש"ך ודבריו אמת לדעת הרשב"א אבל הש"ע שפוסק כההיא דחוששין שמא חוץ לחומה לנו לחומרא וכמ"ש סי' תקט"ו ס"ז אם כן ס"ל בי"ט ראשון אסור אבל בי"ט ב' מותר וכמ"ש סי' תצ"ז ס"ד וגם הא"ח

37. מגן אברהם סימן תקט ס"ק יא

אסור כמו שאסור להגעיל כלי ביו"ט (ב"י הג"מ) ואם לא היה אפשר לעשותו מעי"ט שרי להגעיל (ד"מ הג"א פ"ב) ועס"א בהג"ה, ומכאן משמע שמותר בחול להגעיל כלי חלב לאכול בו בשר או איפכא והעולם נוהגין איסור בדבר **ומ"כ** בשם הגאון מהור"ר בנימין מפוזנא ששמע ממהר"מ יפה הטעם למנהג שאם יעשה כן לעולם לא יהי' לו רק כלי א' ויגעילנו כל פעם שישתמש בו וזה אסור דלמא אתי למטעי כדאי' בחולין דף ט' ע"ב והא דשרינן הכא י"ל כיון שלעול'

38. מגן אברהם סימן תקנא ס"ק ו

ו בגדי שבת - אבל בגדים חדשים אסור (**מ"כ**) מהרי"ל עשה שפינה"לץ לבנו ולבש קט"א של שבת לכבוד בנו החתן:

39. מגן אברהם סימן תקנא ס"ק כח

א"כ לעולם שרי עסי' תקנ"ט ס"י ונ"ל דבמדינתנו שהעכו"ם אין אוכלין בשר ביום ו' וז' וא"כ לא ימצא קונים לבשר טריפה לכן מותרים לשחוט ביום ד' דאל"כ ממנעו ולא שחטו וכ"מ ממ"ש ס"ד ועס"י תצ"ז וסי' תקנ"ד סכ"ג וכן **ומ"כ** מי שא"א לו לאכול מאכלי חלב יאכל בשר עוף שלא היה מקריבין ממנו קרבן וגם אין שמחה אלא בבשר בהמה (ב"ח):

40. מגן אברהם סימן תקנא ס"ק לה

- ז"ל מהרי"ל ודוקא ההולכים משום קורבה או משום ריעו' אבל ההולכים לשתות עבירה הוא בידם ובלבד פסק כמ"ש במנהגים דמר"ח עד ט"ב לוקחין מנין מצומצום ויש לוקחים י' מלבד הקרובים השייכים לבעלי הסעודה עכ"ל **ומ"כ** דנשים השייכות לסעודת מותרים ג"כ בבשר ויין ודוק' במקו' שמזמני' נשים לסעודה זו ומי ששולחין לו לביתו אסור לאכול כמ"ש סי' תקס"ח ס"ב ונ"ל דוקא פסולי עדות מקרי קרובים, עבי"ד סי' שע"ד ס"ו בהג"ה וכ"מ בת"ה

41. מגן אברהם סימן תקנח ס"ק ג

ג בלילה אסור - דכמה מיני תענית של תשובה אשכחן דאין לאכול במוצאי תענית בשר ויין (מהרי"ל) ומה"ט המתענה בעשירי עד חצות אז כל היום אסור בבשר ויין בסעודה ראשונה דשייך גבה אבילות של יום וכן **מ"כ**: כ' בשל"ה דהמתענים ביום י' יקראו איכה ונ"ל דאם הם י' לא יקראו בצבור עמ"ש ססי' תרכ"ד וכ' בכ"ה טוב שלא לשמש ליל י':

42. מגן אברהם סימן תקסז ס"ק ד

ד מעט מעט - כ"כ הרב"י בשם הג"מ ורוקח וז"ל טעימה זו בחיך ולרוקקו מיד שלא תעבור מן החיך ולא יטעום רביעית בחיך בפעם א' אלא מעט מעט ולרוקקו **ומ"כ** בסי' ישן בשם רי"ץ גיאור' שבכל היום כולו מצטרף לרביעית ויותר מכאן אסור עכ"ל ועסי' תרי"ב:

43. מגן אברהם סימן תרנא ס"ק ז

ז ועקריהם - ואע"ג דאתרוג תלוי באילן ועוקצו למעלה מ"מ מקרי דרך גדילתו עוקצו למטה
[מ"כ בשם רי"ץ גיאנות]:

44. מגן אברהם סימן תרנא ס"ק ט

ט ואם היפך יצא - משמע אפי' מי שאין אטר אם היפך יצא ובגמ' דף מ"ב אמרי' כשהפכו,
ומ"כ בשם ר"ח פי' כשנטל הלולב בשמאל ואתרוג בימין עכ"ל משמע דס"ל דלא יצא לכן טוב
לחזור וליטלו בלא ברכ':

* * * * *